

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

عبد بصیر خان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب کار دستور زبان فارسی

نویسنده:

حمید بصیریان

ناشر چاپی:

جامعه المصطفی (صلی الله علیه وآله) العالمیه

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	کتاب کار دستور زبان فارسی
۷	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۱۲	سخن ناشر
۱۴	فهرست
۱۷	مقدمه
۱۹	۱- واحدهای جمله
۳۱	۲- جمله
۳۱	تمرین جمله:
۳۷	جمله و اجزای آن:
۵۰	جمله های استثنایی و...:
۶۵	۳- گروه فعلی
۶۵	گروه فعلی (۱)
۶۵	شناخت بن و شناسه
۶۷	گروه فعلی (۲)
۶۷	فعل گذشته
۷۴	گروه فعلی (۳)
۷۴	فعل حال و آینده
۸۱	گروه فعلی (۴)
۸۱	حال، آینده و سببی
۸۵	گروه فعلی (۵)
۸۵	گذر / ناگذر، معلوم / مجهول، وجه
۹۳	گروه فعلی (۶)

۹۳ ساختمان فعل: فعل های کمکی و...
۹۸ ۴- گروه اسمی
۹۸ گروه اسمی (۱)
۹۸ وابسته پذیری: وابسته های پیشین
۱۰۵ گروه اسمی (۲)
۱۰۵ -وابسته پذیری: وابسته های پسین
۱۱۵ گروه اسمی (۳)
۱۱۵ ساختمان اسم
۱۲۴ ۵و۶- گروه قیدی و نقش نماها
۱۲۴ گروه قیدی (۱)
۱۲۸ گروه قیدی (۲)
۱۳۵ ۷- دستور تاریخی
۱۴۰ درباره مرکز

مشخصات کتاب

سرشناسه: بصیریان ، حمید، ۱۳۲۵ -

عنوان و نام پدیدآور: کتاب کار دستور زبان فارسی / حمید بصیریان.

مشخصات نشر: قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص.: مصور، جدول.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۳۶۲-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: فارسی -- دستور -- راهنمای آموزشی

موضوع: فارسی -- دستور -- آزمون ها و تمرین ها

موضوع: فارسی -- دستور -- پرسش ها و پاسخ ها

رده بندی کنگره: PIR۲۶۸۸/ب۶۵ک ۲ ۱۳۹۰

رده بندی دیویی: ۵۴۴

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۰۵۳۶۹

ص: ۱

اشاره

پژوهشگاه بین المللی المصطفی صلی الله علیه و آله

ص: ۲

کتاب کار دستور زبان فارسی

حمید بصیریان

ص: ۳

سرشناسه: بصیریان، حمید، ۱۳۲۵

عنوان و نام پدیدآور: کتاب کار دستور زبان فارسی / حمید بصیریان.

مشخصات نشر: قم، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله . ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری ۱۲۰ ص: مصور، جدول.

شابک: ۳-۳۶۲-۱۹۵-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: فارسی -- دستور -- راهنمای آموزشی.

موضوع: فارسی -- دستور -- آزمون ها و تمرین ها.

موضوع: فارسی -- دستور -- پرسش ها و پاسخ ها.

رده بندی کنگره: ۲ ۱۳۹۰ ک ۶ ب/ ۲۶۸۸ PIR

رده بندی دیویی: ۴۵۵

شماره کتاب شناسی ملی: ۲۳۰۵۳۶۹

کتاب کار دستور زبان فارسی

تألیف: حمید بصیریان

چاپ اول: ۱۳۹۰ ش / ۱۴۳۳ ق

ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله

چاپ: زلال کوثر قیمت: ۱۸۰۰۰ ریال شمارگان: ۲۰۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

قم، چهارراه شهدا، خیابان حجتیه، فروشگاه مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله ؛ تلفکس:

۰۲۵۱۷۷۳۰۵۱۷

قم، بلوار محمد امین صلی الله علیه و آله، سه راه سالاریه، فروشگاه مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله ؛ تلفن: ۰۲۵۱۲۱۳۳۱۰۶ فکس: ۰۲۵۱۲۱۳۳۱۴۶

www.eshop.miup.ir www.miup.ir

root@miup.ir E-mail: admin@miup.ir

ص: ۴

تحولات اجتماعی و مقتضیات نوپدید دانش‌ها و پدید آمدن دانش‌های نوین، نیازهایی را به وجود آورده که پاسخ‌گویی به آنها، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت نیروهای متخصص را ضروری می‌نماید. از این رو کتاب‌های آموزشی نیز باید با توجه به این دگرگونی‌ها تألیف شود.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که تمام دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند، و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی و تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید.

بالندگی مراکز آموزشی، در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. هم‌چنین بازنگری متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و به روز کردن آنها موجب حفظ نشاط علمی مراکز آموزشی است.

حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی اند. «جامعه المصطفی صلی الله علیه و آله العالمیه» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب آموزشی را سرلوحه تلاش‌های خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این تلاش است.

«مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله» ضمن تقدیر و تشکر از فرزانه‌گانی که در تولید این اثر، همکاری و همفکری کرده اند، آن را به عموم اهل فرهنگ و اندیشه تقدیم می کند.

مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله

ص: ۶

مقدمه ۹

۱. واحدهای جمله ۱۱

۲. جمله ۲۱

تمرین جمله: ۲۱

جمله و اجزای آن: ۲۶

جمله های استثنایی و...: ۳۷

۳. گروه فعلی ۵۱

گروه فعلی (۱) ۵۱

شناخت بن و شناسه ۵۱

گروه فعلی (۲) ۵۳

فعل گذشته ۵۳

گروه فعلی (۳) ۶۰

فعل حال و آینده ۶۰

گروه فعلی (۴) ۶۶

حال، آینده و سببی ۶۶

گروه فعلی (۵) ۷۰

گذر/ ناگذر، معلوم/ مجهول، وجه ۷۰

گروه فعلی (۶) ۷۸

ساختمان فعل: فعل های کمکی و... ۷۸

۴. گروه اسمی ۸۳

گروه اسمی (۱) ۸۳

وابسته پذیری: وابسته های پیشین ۸۳

گروه اسمی (۲) ۸۹

وابسته پذیری: وابسته های پسین ۸۹

ص: ۷

گروه اسمی (۳) ۹۹

ساختمان اسم ۹۹

۵ و ۶. گروه قیدی و نقش نماها ۱۰۷

گروه قیدی (۱) ۱۰۷

گروه قیدی (۲) ۱۱۱

۷. دستور تاریخی ۱۱۷

ص: ۸

آموزش از سه فرایند یاد دهی، یادگیری و تغییر رفتار، یا تربیت تشکیل شده است که دانش پژوه در این فرایندها نقش اصلی را ایفا می کند. در آموزش های نوین، استاد و وسایل آموزشی، همه کمکی هستند برای شرکت فعالانه ی دانش پژوهان در امور آموزشی، تا فرایند یاد دهی به خوبی انجام گرفته و به یادگیری پایدار منجر شود.

یکی از فرایندهای مهم در آموزش های نوین، تغییر رفتار یا تربیت است که اگر دو مرحله ی یاد دهی و یادگیری، به تغییر رفتار منجر نشوند، چنین آموزشی ارزش علمی نخواهد داشت. برای مثال: اگر کسی کتاب قوانین راهنمایی و رانندگی را به خوبی بیاموزد و در امتحان نظری آن با بهترین نمره، موفق شود و اجزای ماشین: فرمان، ترمز، گاز، دنده ها و... را هم به خوبی بشناسد، اما نتواند ماشین براند، این آموزش هیچ ارزش کاربردی نداشته و به این فرد راننده نمی گویند. چون چنین شخصی، علاوه بر آموزش های نظری، باید مدّتی رانندگی کند، تا آن چه آموخته است به تغییر رفتار او منجر شود. پس برای این که آموزشی به یادگیری و سپس تغییر رفتار و تربیت بیانجامد، باید دانش جو به عنوان محور اصلی فرایند آموزشی، فعالانه در تمام مراحل آموزشی شرکت کند. به این منظور لازم است تا روش آموزشی به گونه ای طراحی شود که دانش پژوه در آن فعالانه شرکت داشته باشد.

در آموزش های نوین در کنار کتاب آموزش نظری، کتاب تمرین به شیوه ای علمی تدوین می شود تا فراگیر به گونه ای فعال تر درگیر فرایند آموزشی شده و به طور نامحسوس یادگیری او به تغییر رفتار و تربیت منجر شود. در راستای تحقق این هدف

در کنار کتاب دستور زبان فارسی، کتاب تمرین تدوین شد تا همه ی دانش پژوهان، به ویژه دانش جویان غیرفارسی زبان، بتوانند از مزیت کامل آموزش دستور بهره مند شده و سه مرحله ی این فرایند آموزشی، یعنی: یاد دهی، یادگیری و تغییر رفتار کامل گردد. برای انجام تمرین ها نیازی به حل جزء به جزء همه ی تمرین ها نیست، بلکه می توان بعضی از آن ها را به صورت انتخابی حل نمود؛ از درست یا نادرست بودن پاسخ هایی نیز، نباید نگران بود پس از دقت کامل در درس استاد و مطالعه ی کتاب دستور به حل تمرین پردازید. پاسخ ها را در کلاس درس ارائه کنید تا از درستی و نادرستی آن ها آگاه شوید. حل نادرست بعضی از تمرین ها، خود عامل مهمی در کاربردی شدن دستوراست، به شرط آن که در کلاس و در حضور استاد مطرح شوند و اشکالات تمرین ها برطرف گردد.

از نگاه نگارنده، پرداختن به «کتاب کار دستور زبان فارسی»، اگر اهمیتی افزون از «کتاب دستور» نداشته باشد، به اندازه ی آن ارزشمند است. استادان محترم می توانند از کتاب کار به عنوان نمونه ی سؤال امتحانی نیز، استفاده کنند.

من الله التوفیق و علیه التکلان

حمید بصیریان

ص: ۱۰

۱- واحدهای جمله

تصویر

□

ص: ۱۱

تصوير

□

ص: ١٢

گروه:

واژه:

تکواژ:

واج:

۳-۱. یادت هست که پارسال ساعتت را گم کردم؟

جمله ی مستقل:

جمله ی ساده:

گروه:

واژه:

واج:

ص: ۱۳

۲. جدول تبدیل جمله های مستقل به ساده

□

۳. جدول تبدیل جمله ی ساده به گروه

□

ص: ۱۴

تصویر

□

۴. جدول تبدیل گروه به واژه

□

۵. جدول تبدیل واژه به تکواژ

تصویر

□

ص: ۱۵

۶. جدول تبدیل واژه به واج

□

-تمرین شناخت انواع واحدهای زبان:

۷. عبارت های درست را مشخص کنید:

□

ص: ۱۶

چهار گزینه های واحدهای زبان:

۸. کدام گزینه جمله مرکب نیست؟

(الف) این درختان شجاعی که در جهنم کویر می رویند، برگ و باری ندارند و گلی نمی افشانند.

(ب) عقاب ها پرندگان بلند پروازی هستند و همواره آشیانه ی خود را بر بلندی کوه ها می سازند.

(ج) مردم ایران به فریاد آمدند و به حکومت ظالمانه ی پادشاهی اعتراض کردند تا عدالت برقرار شود.

(د) پدرم که به حج رفته بودند، امروز به سلامت برگشتند.

۹. کدام گزینه، جمله ی ساده نیست؟

(الف) برف کوه، هنوز آب نشده است؛ به آب چشمه دست نمی توان برد.

(ب) عصر، پس از مدت ها رفتن مدرسه و کلاس ها را تعطیل کردم.

(ج) پنج ساله بود که صورت های روحانی و اشکال غیبی در پیش نظرش پدیدار می شد.

(د) اقبال لاهوری، عیب و بیماری مغرب زمین را به خوبی می شناخت.

۱۰ - جمله ی: «پل چوبی روی رودخانه ی نزدیک جنگل، خراب شده است». چند واژه دارد؟

(الف) ۱۰ واژه (ج) ۹ واژه

(ب) ۱۴ واژه (د) ۸ واژه

۱۱. فعل «می خواستند بروند» چند واج دارد؟

(الف) ۱۵ واج (ج) ۱۷ واج

(ب) ۱۶ واج (د) ۱۸ واج

۱۲ - فعل «می خواستند بروند» چند تکواژ دارد؟

(الف) ۴ تکواژ (ج) ۶ تکواژ

(ب) ۵ تکواژ (د) ۷ تکواژ

۱۳. کوچک ترین واحد صوتی زبان است که معنایی ندارد؛ اما تفاوت معنایی ایجاد می کند.

الف) واج ج) تکواژ

ب) حرف د) هجا

۱۴. تعداد «واج های فارسی» عبارت است از:

الف) ۲۳ واج ج) ۳۳ واج

ب) ۲۹ واج د) ۳۲ واج

۱۵. تعداد حروف فارسی عبارت است از:

الف) ۳۳ حرف ج) ۲۳ حرف

ب) ۳۲ حرف د) ۲۹ حرف

۱۶. در واژه ی «گلستان»، «ستان» عبارت است از:

الف) تکواژ آزاد ج) تکواژ قاموسی

ب) تکواژ وابسته د) تکواژ دستوری

۱۷. کدام گزینه دستگاه هجایی فارسی را نشان می دهد؟

الف) CV ، CVVC ، CCV ج) CV ، CVCC ، VC ، CVV

ب) CVC ، CV ، CVCC د) VVC ، VCV ، VC

۱۸. گروه اسمی «این کالسکه ی خراب شده ی شما» چند تکواژ و کلمه ی «کالسکه» چند واج دارد؟

الف) ۷ تکواژ - ۲۷ واج ج) ۹ تکواژ - ۲۹ واج

ب) ۸ تکواژ - ۲۵ واج د) ۱۰ تکواژ - ۳۰ واج

۱۹. تکواژهای کاربرد و معنای مستقل دارند.

الف) وابسته ج) اشتقاقی

ب) آزاد د) صرفی

۲۰. تعداد واج در کدام گزینه بیشتر است؟

الف) آسمان ج) زمین

ب) ماه د) خورشید

ص: ۱۸

۲۱. عبارت زیر را بخوانید و سپس گروه های فعلی، اسمی و قیدی را جداگانه در جدول زیر بنویسید:

«با آرنجم یکی زدم به پهلویش که ساکت شد و بعد مدیر به فرّاش گفت: «دست نگه دار!» و بعد پاهایمان را که باز کردند زنگ را زدند و صف ها راه افتادند به سمت کلاس ها و ما بلند شدیم و من همین که کف پایم را گذاشتم زمین، چنان سوخت که انگار آن را روی آتش گذاشته بودند».

«آل احمد، پنج داستان»

□

ص: ۱۹

تمرین جمله:

۱. جمله های زیر را در جدول قرار دهید و نهاد و گزاره ی آن ها را مشخص نمایید.
 - معلم کلاس سوم و چهارم ابتدایی من، برایم نامه ای نوشته بود.
 - به توصیه ی معلم قدیم خود، روزی به زیر زمین معبد پانتئون رفتم.
 - مگه یک کوه تاریخی دارد.
 - این کوه از جمود خارج شده بود.
 - و روحی تازه پیدا کرده بود.
 - محمد صلی الله علیه و آله در ماه رمضان، شب های پی در پی در آن جا می ماند.

□

۲. نهاد و گزاره ی جمله های زیر را مانند مثال، در جدول قرار دهید:

□

۳. مانند نمونه، با رسم نمودار پیکانی، هسته و وابسته ی جمله های مرکب زیر را نشان دهید؟

□

ص: ۲۲

- کسی که علی علیه السلام را الگوی زندگی خود قرار می دهد، می کوشد تا ویژگی های او را داشته باشد.

- آهنگ آن دارم که به دیار پدری خود سفر کنم.

- امام صادق علیه السلام می فرماید:

«سزاوار است کسی که کار خیری را اراده کرده، در عمل به آن شتاب کند».

- اگر کسی کتابی را از کتابخانه گرفت و گم کرد، چه کند؟

- از خدا می خواهیم که مردم کشور ما را یاری کند.

- وقتی که نامه رسان در خانه ی ما را زد، بسیار خوشحال شدم.

۴. جمله های ساده زیر را مانند نمونه، زیر نمودار درختی بنویسید:

- جمله ی ساده، یک فعل دارد.

□

ص: ۲۳

- آفتاب از سوراخ پشت بام افتاده بود وسط اتاق.

- خاک ها را از سر چاه برداشتند.

- مشدی حسن، سطل آب را گذاشت زمین.

- مشدی حسن، با گاری پر از اثاث از پشت باغ اربابی پیدا شد.

ص: ۲۴

۵. در جمله های زیر، کدام گزینه نهاد است؟

- حضرت محمد صلی الله علیه و آله می دانست حق با او است.

الف) حق ب) حضرت محمد صلی الله علیه و آله ج) می دانست د) او

- حضرت محمد صلی الله علیه و آله از ناسزاها و دشمنی های مردم نادان نترسیدند.

الف) ناسزاها ب) دشمنی ج) حضرت محمد صلی الله علیه و آله د) مردم نادان

- ابوعلی سینا از پنج سالگی شروع به درس خواندن کرد.

الف) درس ب) پنج سالگی ج) خواندن د) ابو علی سینا

- رانندگان قطار، با نور مشعل، متوجه خطر می شوند.

الف) رانندگان قطار ب) نور مشعل ج) متوجه خطر د) خطر

۶. در جمله های زیر، کدام گزینه گزاره است؟

- بسیاری از شاعران فارسی زبان با موسیقی آشنا بوده اند.

الف) بسیاری از شاعران فارسی زبان

ب) با موسیقی آشنا بوده اند

ج) شاعران فارسی زبان

د) شاعران فارسی زبان با موسیقی آشنا بوده اند

- کار امروز را به فردا مینداز.

الف) کار امروز

ب) به فردا مینداز

ج) را به فردا مینداز

د) کار امروز را به فردا مینداز

- من او را فاضلی یافتم سخت تمام.

الف) من او را فاضلی یافتم

ب) او را فاضلی یافتم سخت تمام

ج) فاضلی یافتم سخت تمام

د) یافتم سخت تمام

ص: ۲۵

۱. حکایت زیر را بخوانید؛ سپس جمله های آن را در جدول بنویسید و تعیین کنید که چند جزئی اند:

روزی یکی نزد شیخ [ابو سعید] آمد و گفت: «ای شیخ! آمده ام تا از اسرار حق چیزی به من بنمایی». شیخ گفت: «بازگرد تا فردا». آن مرد بازگشت؛ شیخ فرمود تا آن روز موشی گرفتند و در صندوقچه ای کردند و سر آن را محکم بستند. روز دیگر آن مرد باز آمد و گفت: «ای شیخ! آن چه وعده کرده ای بگو». شیخ فرمود تا آن صندوقچه را به وی دادند و گفت: «زینهار تا سر آن صندوقچه را باز کنی». مرد، صندوقچه را گرفت و به خانه رفت و در اندیشه فرو رفت که آیا در این صندوقچه چه سراسر است؟ هر چند صبر کرد، نتوانست؛ سر آن را باز کرد و موش بیرون جست و برفت. مرد پیش شیخ آمد و گفت: «ای شیخ! من از تو سرّ خدای تعالی، طلب کردم، تو موشی به من دادی؟».

شیخ گفت: «ای مرد! ما موشی در صندوقچه به تو دادیم تو نتوانستی پنهان کنی سرّ خدای را با تو بگوئیم، چگونه نگاه خواهی داشت».

□

تصوير

□

ص: ٢٧

۲. جاهای خالی را با گزینه ی صحیح پر کنید:

جمله ی مستقل یک فعلی را..... و چند فعلی را..... می نامیم.

الف) جمله ی ساده، جمله ی مرکب ب) جمله ی وابسته، جمله ی هسته

۳. کدام گزینه دو جمله ی مستقل است؟

الف) نکشته ای و نه خسته بر جای نهاده ای

ب) به خانه برگشته است و او را دیده

ج) چه بهتر که شما این کار را بر عهده بگیرید

د) که تو را این گونه آشفته حال کرده است

۴. کدام یک از گزینه های زیر جمله ی مستقل مرکب است؟

الف) دارند از این جا می روند

ب) می خواهند از این جا بروند

ج) داشتند از این جا می رفتند که ما را دیدند

د) از این جا خواهند رفت

۵. کدام گزینه درست است؟

الف) جمله، دارای دو بخش نهاد و گزاره است

ب) مهمترین جزء گزاره، مفعول است

۶. کلمه ای که درباره ی آن خبری می دهیم نام دارد.

الف) فعل ب) مفعول ج) نهاد

۷. در جمله ی «هرکاری که با نام خدا شروع نکنیم، ابتر است».

شناسه ها عبارتند از:

الف) *، یم ب) یم، *

۸. نام دیگر نهاد پیوسته است.

الف) شناس ب) شناسه

۹. شخص و شمار فعل را تعیین می کند و قابل حذف نیست:

الف) نهاد جدا ب) نهاد پیوسته

ص: ۲۸

۱۰. به کلمه های زیر «ی» اضافه کنید و با آن ها جمله ساده مناسب بسازید:

مثال: مهربان + ی ----- مهربانی ----- خداوند از گناهان بندگان خود با مهربانی می گذرد.

□

ص: ۲۹

۱۱. برای هر یک از جمله های زیر مفعول مناسب انتخاب و جمله ها را تکمیل کنید:

□

۱۲. سه جمله ی دو جزئی بنویسید:

الف)

ب)

ج)

۱۳. سه جمله ی سه جزئی با مفعول بنویسید:

الف)

ب)

ج)

ص: ۳۰

۱۴. سه جمله ی سه جزئی با مسند بنویسید:

..... (الف)

..... (ب)

..... (ج)

۱۵. سه جمله ی سه جزئی با متمم بنویسید:

..... (الف)

..... (ب)

..... (ج)

۱۶. سه جمله ی چهار جزئی با مفعول و متمم بنویسید:

..... (الف)

..... (ب)

..... (ج)

۱۷. سه جمله ی چهار جزئی با مفعول و مسند بنویسید:

..... (الف)

..... (ب)

..... (ج)

۱۸. سه جمله ی چهار جزئی دو مفعولی بنویسید:

..... (الف)

..... (ب)

..... (ج)

۱۹. هر بخش را مانند نمونه به هم وصل کنید:

□

ص: ۳۲

۲۰. مانند نمونه، جمله‌ها را زیر نمودار مربوط به خود بنویسید:

مثال: تصویر فردوسی از شهامت و مردانگی کاوه، فروغی خاص به شعر فارسی، بخشیده است.

- پرچم علم و دانش را در دنیا برافرازیم.

- گل شکفت.

- چرا به من لباس نمی پوشانید؟

- برخی مردم به میگو، ملخ دریایی می گویند.

□

ص: ۳۳

تصوير

□

ص: ٣٤

تصوير

□

ص: ٢٥

۲۱. جمله ی «عطارد نیشابوری، آفریننده ی مثنوی عرفانی منطق الطیر، با بیان این داستان تمثیلی، مراحل سیر و سلوک را در سفر سی مرغ، به سوی سیمرغ روشن می سازد.» چند جزئی است؟

الف) چهار جزئی با مفعول و متمم ب) سه جزئی با مفعول

ج) چهار جزئی با مفعول و مسند د) چهار جزئی با متمم و مسند

۲۲. کدام جمله، چهار جزئی با مفعول و مسند است؟

الف) برخی پرندگان، قادر به پرواز نیستند.

ب) در قدیم، معتقد بودند که خورشید به دور زمین می گردد.

ج) برخی مردم، طبیعت را ملک شخصی خود می دانند.

د) مردم کویر، قدر آب را بیشتر می دانند.

۲۳. کدام مصدر برای ساختن جمله ی با مفعول و متمم مناسب است؟

الف) خوردن ب) برخوردن

ج) فرستادن د) شکستن

۲۴. کدام گزینه جمله ی ساده ی سه جزئی نیست؟

الف) جهان را جلوی چشمش کوچک جلوه داد. ب) کودک را کتک زد.

ج) از خوردن غذا سیر شدم. د) دیروز این را از معلم پرسیدم.

۲۵. کدام جمله، اجزای اصلی کمتری دارد؟

الف) کودک، آرام و معصومانه خوابیده است. ج) شب فرا رسید.

ب) پرهیزگاران از گناه می ترسند. د) از گل فروشی پیر، گل یاسی خریدم.

۱۶. در کدام گزینه، مفعول وجود دارد؟

الف) مریض از درد می نالید. ب) پدرم دوچرخه ای برایم خرید.

ج) کودك به ديوار چسبيده بود. د) امام صادق عليه السلام با خلفای بنی عباس مخالفت کرد.

ص: ۳۶

جمله های استثنایی و...:

۱. نمودار جمله های استثنایی زیر را مانند نمونه رسم کنید:

۱. خدانگهدار

۲. قدم نو رسیده مبارک

۳. کار یعنی خلاقیت

۴. دو دو تا چهار تا

۵. خانواده یعنی آرامش

۱-۱.

□

۱-۲.

ص: ۳۷

٣-١

٤-١

٥-١

ص: ٣٨

۲. نهاد و گزاره ی جمله های استثنایی را زیر نمودار درختی بنویسید:

□

ص: ۳۹

۳. جمله های سه جزئی زیر را با حذف فعل، به جمله های دو جزئی استثنایی تبدیل کنید:

مثال: هر روزتان پیروز باد ----- هر روزتان پیروز

□

ص: ۴۰

۴. جمله های استثنایی زیر را با فعل مناسب به جمله های سه جزئی تبدیل کنید:

مثال: خداحافظ ----- خداحافظ شما باشد.

□

۵. جمله های زیر را به جمله های سه جزئی تبدیل کنید:

□

ص: ۴۱

۶. هر جمله ی استثنایی را به نام مربوط به خود، وصل کنید.

□

۷. عبارت زیر را به دقت بخوانید و سپس جمله های مثبت آن را جداگانه و تک تک، منفی و جمله های منفی را مثبت کنید:

«به خاطر دارم، وقتی در پاریس به بیمارستانی مراجعه کردم. بیست و سه فرانک گرفتند و قبل از هرچیز یک ورقه ی چاپی به من دادند که پولم را از بانک بیمه، صدی هشتاد آن را، پس بگیرم، و وقتی گفتم متأسفانه من بیمه نیستم، تعجب کردند، خصوصاً که در ورقه ی معرفی نامه ام عنوان «استاد دانشگاه» داشتم هیچ گمان نمی کردند که ممکن است مملکتی باشد که هنوز معلم دانشگاهش بیمه نباشد.»

«از پاریز تا پاریس»

- به خاطر دارم ----- به خاطر ندارم.

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

۸. جمله های زیر را ابتدا با آهنگ صدا و سپس با «آیا»، «هیچ» یا «مگر» پرسشی کنید و سپس نمودار افتان و خیزان آن ها را رسم کنید:

- ناصر خسرو شاعر آزاده ی ایرانی هزار سال و اندی پیش می زیست.

- اصفهان امروز، با اصفهان روزگار گذشته فرق کرده است.

- آب در حال بالا آمدن است.

- به تماشای دشت های سرسبز و کوه های سر به فلک کشیده رفته ای.

- زلزله و آتش فشان اجتناب ناپذیرند.

مثال: ناصر خسرو شاعر آزاده ی ایرانی هزار سال و اندی پیش می زیست؟

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

۹. جمله های بالا را با حروف پرسشی غیر از «آیا، هیچ، مگر» پرسشی نمایید و نمودار آن ها را رسم کنید.

- ناصر خسرو شاعر آزاده ی ایرانی، هزار سال و اندی پیش کجا می زیست؟

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

۱۰. ارکان جمله های زیر را به روش عادی مرتب کنید:

- در مقابل دشمن قد برافراشت، او و مقاومت کرد.

- به همه چیز شباهت داشت چشمه آبش به جز چشمه آب.

- در محله فقیران جای گرفته بود مدرسه ما.

- فردا بیا شاه چراغ وقتی شد مدرسه تعطیل.

- بودم هنگامی که غرق حیرت از این احوال.

مثال: او در مقابل دشمن قد برافراشت و مقاومت کرد.

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

۱۱. در مصراع های زیر، اجزای جمله ها را به جای اصلی خود برگردانید.

مثال: ای مادر عزیز که جان داده ای مرا ----- ای مادر عزیز که مرا جان داده ای

□

۱۲. مقصود از جمله های استثنایی، جمله های..... است.

الف) بی نهاد ب) بی فعل

۱۳. جمله هایی که..... ندارند، جمله های بی نهادند.

الف) نهاد پیوسته ب) نهاد جدا

ص: ۴۵

۱۴. «ساکت» جمله ی

الف) یک جزئی بی فعل ب) شبه جمله

۱۵. «مرگ بر استعمار» جمله ی

الف) سه جزئی بی فعل ب) دو جزئی بی فعل

۱۶. برای منفی کردن فعل در فارسی امروز به اول آن می افزاییم.

الف) «ن-» ب) «م-»

۱۷. پرسشی کردن بدون کلمات پرسشی و با آهنگ صدا... است

الف) خیزان ب) افتان

۱۸. پرسشی کردن با «آیا، هیچ، مگر» آهنگ صدا... است.

الف) افتان ب) خیزان

۱۹. پرسشی کردن با سایر کلمات پرسشی غیر از «آیا، هیچ، مگر» آهنگ صدا... است.

الف) خیزان ب) افتان

۲۰. الگوی ترتیب جمله های دوجزئی عبارت است از

الف) فعل + نهاد ب) نهاد + فعل

۲۱. الگوی ترتیب جمله های چهار جزئی با مفعول و متمم عبارت است از:

الف) نهاد + متمم + مفعول + فعل.

ب) نهاد + مفعول + متمم + فعل.

۲۲. الگوی ترتیب جمله های چهارجزئی با متمم و مسند عبارت است از:

الف) نهاد + مسند + متمم + فعل.

ب) نهاد + متمم + مسند + فعل.

۲۳. کدام یک از جمله های زیر دو جزئی بی فعل اند:

الف) می توان تلاش کرد

ب) حجتان مقبول

۲۴. کدام یک از جمله های زیر سه جزئی بی فعل اند:

الف) مرگ یعنی حیات جاویدان.

ب) مرحبا به این فهم و درک.

۲۵. جمله های زیر را مانند مثال، با حروف ربط همپایگی، به هم ربط دهید:

مثال: باران قطره قطره بارید ----- زمین خیس شد.

□

۲۶. جمله های زیر را با حروف ربط همپایگی به هم ربط دهید:

امروز به دانشگاه رفتم ----- دوستم را دیدم.

با هم به اتاق استاد رفتیم ----- سؤال هایی از استاد پرسیدیم.

ص: ۴۷

۲۷. جمله های زیر را مانند مثال با حروف ربط وابستگی به هم ربط دهید و جمله مرکب بسازید.

مثال: روی زمین سفید شده است ----- برف می بارد.

ص: ۴۸

تصوير

□

ص: ٤٩

۳- گروه فعلی

گروه فعلی (۱)

شناخت بن و شناسه

۱-۱. بن گذشته و شناسه ی فعل های زیر را مثل نمونه، در جدول زیر بنویسید:

□

ص: ۵۱

۲-۱. هر ضمیر پیوسته را به ضمیر جدای مناسب خود، وصل کنید:

□

۱-۳. در جدول زیر شناسه های گذشته (ماضی) را بنویسید:

□

۱-۴. در جدول زیر شناسه های حال (مضارع) را بنویسید:

□

۱-۵. زمان فعل های زیر را مانند نمونه، در جدول مشخص کنید:

□

ص: ۵۲

۱-۶. مهم ترین جزء گزاره..... نام دارد.

الف) فعل ب) قید

۱-۷. ویژگی های فعل را در جدول زیر بنویسید:

تصویر

□

۱-۸. کدام یک از اجزای جمله در شخص و شمار با فعل جمله مطابقت می کند؟

الف) متمم ب) نهاد ج) مفعول د) قید

گروه فعلی (۲)

فعل گذشته

۱-۲. نوع و زمان فعل های زیر را در جدول بنویسید:

□

ص: ۵۳

۲-۲. برای کاربرد هر یک از فعل های زیر یک جمله مثال بنویسید.

□

ص: ۵۴

۳-۲. با فعل کمکی «مناسب»، فعل های زیر را کامل کنید و با آن ها جمله ی مناسب بسازید:

□

ص: ۵۵

۴-۲. از بن فعل های گذشته ی (ماضی) زیر، مانند مثال، فعل گذشته ی نقلی بسازید:

□

۵-۲. با فعل کمکی «بود» فعل های زیر را کامل کنید و با آنها جمله مناسب بسازید:

□

ص: ۵۶

۶-۲. با فعل کمکی «باشد» فعل های زیر را کامل کنید و با آنها جمله مناسب بسازید:

□

۷-۲. جمله های زیر را منفی کنید.

□

ص: ۵۷

تصویر

□

۸-۲. جمله های منفی زیر را مثبت کنید:

□

ص: ۵۸

- گزینه ی درست را انتخاب کنید:

۹- ۲. «رفته باشم»:

الف) گذشته ی نقلی ب) گذشته ی التزامی

۱۰- ۲. «داشت می گفت»:

الف) گذشته ی مستمر ب) گذشته ی استمراری

۱۱- ۲. «خندیدند»:

الف) گذشته ی نقلی ب) گذشته ی ساده

۱۲- ۲. «گفته بوده است»:

الف) گذشته ی نقلی التزامی ب) گذشته ی بعید نقلی

۱۳- ۲. «خورده اید»:

الف) گذشته ی بعید ب) گذشته ی نقلی

۱۴- ۲. «می رفته است»:

الف) گذشته ی نقلی استمراری ب) گذشته ی بعید استمراری

۱۵- ۲. «داشته می دیده است»:

الف) گذشته ی بعید نقلی ب) گذشته ی نقلی استمراری

الف) گذشته ی ساده ب) ماضی استمراری

گروه فعلی (۳)

فعل حال و آینده

۳-۱. بن و شناسه های حال فعل ها را در جدول زیر بنویسید:

□

۳-۲. عبارت زیر را بخوانید و فعل های حال آن را در جدول زیر بنویسید:

ما می دانیم که از عهده ی شغل های مهم بر نمی آییم و نمی توانیم وزیر و امیر و طبیب و وکیل بشویم؛ آیا از انجام خدمت های کوچک و دست دوم و سوم محلی هم عاجز

ص: ۶۰

هستیم؟ فقط با یک جواب ما را قانع می کنند؛ می گویند: «شما تصدیق ندارید».

آقای محترم تصدیق را کوچک نشمارید. در فکر تهیه اش باشید. یا نرخ سنگینش را در شهرها پایین بیاورید و یا شرط تصدیق را از استخدام از میان ببرید. تصدیق منبع نعمت است هیچ معدنی این همه نقره و طلا ندارد!

شکی نیست که باید پایه های یک آموزش عمیق و اصیل را نیز پی ریزی کنید ولی در کنار آن به دردهای فوری مردم هم برسید حل معما در دست شماست.

تصویر

□

ص: ۶۱

۳-۳. برای هریک از جمله های زیر، فعل مناسب انتخاب نموده و جمله ها را تکمیل نمایید:

□

۳-۴. با فعل مناسب جمله های زیر را کامل کنید:

تصویر

□

ص: ۶۲

۵-۳. از مصدر «بخشیدن» فعل آینده بسازید:

□

۶-۳. از مصدرهای زیر، فعل امر و نهی بسازید:

□

ص: ۶۳

۷-۳. از مصدر «نشستن» و تکواژ سببی «ان» فعل گذرای حال بسازید:

□

۸-۳. از مصدر «نشستن» و تکواژ سببی «ان» فعل گذرای گذشته بسازید:

□

۳-۹. زمان کدام جمله گذشته ی بعید است؟

الف) اقوام مختلف ایران با هم در صلح و صفا زندگی می کنند.

ب) مغولان، ایران را غارت کرده بودند.

ج) ورزشکاران ایرانی در جهان افتخار کسب کردند.

د) کاش انسان قدر سلامتی خود را می شناخت!

ص: ۶۴

۳-۱۰. «داشت نوشته می شد» چه نوع گذشته ای است؟

الف) مستمر ب) استمراری ج) التزامی د) بعید

۳-۱۱. فعل کدام جمله، گذشته ی التزامی است؟

الف) اکثر دانشمندان، خورشید را در گروه ستارگان قرار می دهند.

ب) شاید اکثر دانشمندان، خورشید را در گروه ستارگان قرار داده باشند.

ج) اکثر دانشمندان، خورشید را در گروه ستارگان قرار دادند.

د) اکثر دانشمندان، خورشید را در گروه ستارگان قرار داده اند.

۳-۱۲. «می شنیدم»:

الف) گذشته التزامی ب) گذشته ی بعید

ج) گذشته ی استمراری د) گذشته ی ساده

۳-۱۳. نوع و زمان فعل های «صورت گرفته است»، «صورت می گرفته است» به ترتیب عبارتند از:

الف) گذشته ی نقلی، گذشته ی استمراری

ب) گذشته ی نقلی، گذشته ی نقلی استمراری

ج) گذشته ی استمراری، گذشته ی نقلی

د) گذشته ی نقلی استمراری، گذشته ی نقلی

۳-۱۴. با این الگو «بن گذشته + ه / ه + باش + شناسه» چه فعل گذشته ای ساخته می شود؟

الف) نقلی ب) ساده ج) التزامی د) استمراری

۳-۱۵. کدام گزینه از ویژگی های پنج گانه فعل نیست؟

الف) گذر ب) شناس و ناشناس

ج) وجه د) شخص

حال، آینده و سببی

- ۱ - ۴. نوع فعل «دارد می رود» حال است.
- ۲ - ۴. زمان و نوع فعل «برویم» و است.
- ۳ - ۴. فعل های «است و هست» حال می باشند.
- ۴ - ۴. حال اخباری برای بیان حقایق کلی و به کار می رود.
- ۵ - ۴. حال التزامی برای انجام کاری که در آن و به کار می رود.
- ۶ - ۴. حال مستمر برای انجام کاری که در به کار می رود.
- ۷ - ۴. انواع فعل های «حال» را از بن «بین» در جدول زیر بسازید:
□
- ۸ - ۴. برای هر یک از جمله های ناقص، فعل مناسب بنویسید:
- استاد برای من درس را
- امسال، فرزندم به دبیرستان
- وقتی نام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم برده می شود، همه صلوات
- ای کاش با دوستم مشورت
- الان دارم فیلم

۴-۹. از مصدر «پوشیدن، نوشتن، پذیرفتن، خندیدن، نالیدن» فعل های امر و نهی بسازید:

□

۴-۱۰. با فعل کمکی «خواه» فعل های زیر را کامل کنید و با آن ها جمله ی مناسب بسازید: مثال:

خواه + م - - - - - گرفت - - - - - خواهم گرفت کتابم را از او خواهم گرفت

□

ص: ۶۷

۱۱-۴. قسمت های مرتبط را به هم وصل کنید:

□

۱۲-۴. این متن را بخوانید و فعل های حال اخباری، حال التزامی و آینده آن را در جدول بنویسید:

ادب انتقادی، نوعی از ادبیات متعهد و مسئول است که نویسنده یا شاعر را وادار می دارد تا به امید و تغییر نگرش فرد و جامعه، به مسائل اجتماعی بنگرد و آن ها را با زبانی شیرین - و چه بسا تلخ - در قالب انتقاد بیان کند. یکی از انواع ادب انتقادی طنز است و طنزپرداز متعهد و مسئول با دیدن بیماری ها، ضعف ها و کاستی های اجتماعی، همانند پزشکی حاذق، برای درمان این بیماری ها و حتی قطع عضو فاسد آن از تیغ برنده طنز مدد می گیرد و در عین حال، لبخندی آرامش بخش نیز بر لب ها می نشاند تا نیش و نوش را در هم آمیزد و درمان را سرعت بخشد، طنزپرداز نکته یاب، عیب ها و مفاسد جامعه ی خود را معمولاً بزرگ تر از آن چه هست جلوه خواهد داد و بزرگ نمایی، لازمه ی کار اوست زیرا به وسیله ی آن مخاطب را به تفکر و چاره اندیشی وخواهد داشت.

«ادبیات فارسی ۳، ص ۱۶۶»

□

ص: ۶۸

۱۳ - ۴. کدام فعل «نهی مفرد» است؟

الف) نروب) نروید ج) نروند د) نمی روند

۱۴ - ۴. کدام فعل «امر جمع» است؟

الف) ببخشند ب) ببخشید ج) ببخش د) نباید ببخشید

۱۵ - ۴. کدام گزینه «حال اخباری» است؟

الف) نباید ب) آورده است ج) بشناسید د) نیست

۱۶ - ۴. کدام گزینه «آینده» است؟

الف) بیان خواهد کرد ب) ساخته است ج) ساخته می شود د) دیده شده بود.

۱۷ - ۴. کدام گزینه «حال التزامی» است؟

الف) بسازیم ب) است ج) می دانست د) دارد می خواند

۱۸ - ۴. کدام گزینه «فعل سببی» است؟

الف) خوابید ب) خوابانید ج) خوابیده است د) خوابیده بود

۱۹ - ۴. کدام تکواژه ها «سببی» اند؟

الف) ار / ان ب) ان / ها ج) ان / زار د) اند / انید

۲۰ - ۴. برای هر یک از جمله های ناقص، فعل سببی مناسب انتخاب کنید:

□

۲۱ - ۴. کدام فعل از نظر ساختن با فعل های دیگر هماهنگ نیست؟

الف) داشت می رفت ب) دارد می رود

ج) خواهد خوردانند د) خواهد برد

گذر / ناگذر، معلوم / مجهول، وجه

۱-۵. با یک فعل دو وجهی جمله ی «گربه آب را.....» کامل کنید.

۲-۵. وجه فعل در جمله ی «به لیوان دست زن» چیست؟

الف) اخباری ب) امری ج) نهی د) وصفی

۳-۵. کدام گزینه، مجهول از مصدر «خوردن» است؟

الف) غذا خورده شده است ب) غذا را خورد

ج) غذا می خورد د) غذا خواهم خورد

۴-۵. کدام گزینه، وجه التزامی دارد؟

الف) رفته است ب) خواهد رفت ج) رفته باشد

۵-۵. قسمت های مرتبط را به هم وصل کنید:

□

۶-۵. با کلمه های زیر جمله ی ساده (دارای یک فعل) بسازید:

□

□

۷-۵. برای جمله های زیر فعل مناسب را انتخاب کنید:

□

۸-۵. جاهای خالی را با کلمه های مناسب پر کنید و یک تشخیص (آدم نمایی) صحیح بسازید:

□

ص: ۷۱

۹-۵. با فعل های زیر جمله ی سه جزئی با مفعول بسازید:

مثال: برد «» رودخانه کودک را برد.

□

۱۰-۵. با فعل های زیر جمله ی سه جزئی با مسند بسازید:

مثال: بود «» سال ها پیش ایران، کشوری وسیع و پهناور بوده است.

□

ص: ۷۲

۱۱ - ۵. با کلمه های زیر مانند مثال، یک جمله ی معنی دار بسازید:

□

۱۲ - ۵. با هریک از حروف اضافه زیر یک جمله بسازید:

□

ص: ۷۳

۱۳-۵. با کلمه های زیر مانند مثال جمله ی سه جزئی با مسند بسازید و سپس نمودار درختی هر جمله را رسم کنید و اجزای اصلی را زیر نمودار بنویسید:

□

ص: ۷۴

.١

.٢

.٣

ص: ٧٥

۴.

۵.

۱۴ - ۵. حرف اضافه مناسب هر فعل را در جدول مقابل هر فعل قرار دهید.

□

ص: ۷۶

۱۵ - ۵. با مصدرها و حروف اضافه زیر جمله ی سه جزئی با متمم بسازید:

مثال: جنگیدن / با «» دلاوران ما با دشمن جنگیدند.

□

۱۶ - ۵. با فعل های زیر جمله ی مناسب بنویسید:

□

ص: ۷۷

۱۷ - ۵. گزینه صحیح را انتخاب کنید:

□

گروه فعلی (۶)

ساختمان فعل: فعل های کمکی و...

۱- ۶. اگر بن حال فعل «می گفته است» یک تکواژ باشد آن فعل..... است.

۲- ۶. بن مضارع «فرا گرفته بود» عبارت از..... است.

۳- ۶. بن مضارع فعل «نجات داده ام»..... است و آن فعل..... می باشد.

۴- ۶. حال مستمر با فعل کمکی..... ساخته می شود.

۵- ۶. گذشته مستمر با فعل کمکی..... ساخته می شود.

۶- ۶. فعل مرکب آن است که بن حال آن..... باشد.

۷- ۶. در جدول زیر فعل های کمکی را بنویسید.

□

ص: ۷۸

□

۸-۶. در جدول زیر بن حال و ساختمان فعل ها را بنویسید:

□

۹-۶. در جمله های زیر، فعل ساده و پیشوندی را تعیین کنید و در جدول مقابل قرار دهید:

□

ص: ۷۹

تصویر

□

۱۰ - ۶. با فعل کمکی «می شود» فعل های زیر را کامل کنید و با آن ها جمله های مناسب بسازید:

تصویر

□

ص: ۸۰

۱۱-۶. با فعل کمکی «شد» فعل های زیر را کامل کنید و با آنها جمله ی مناسب بسازید:

□

۱۲-۶. فعل جمله های زیر را منفی کنید (جمله ها را با فعل منفی بنویسید).

□

ص: ۸۱

۴- گروه اسمی

گروه اسمی (۱)

وابسته پذیری: وابسته های پیشین

۱-۱. با وابسته های پیشین زیر، اسم مناسب بیاورید و مانند مثال آن ها را گسترش دهید و سپس با نمودار پیکانی هسته و وابسته هریک را در جدول زیر مشخص نمایید:

□

ص: ۸۳

تصویر

□

۲-۱. قسمت های مرتبط را به هم وصل کنید:

تصویر

□

ص: ۸۴

۳-۱. جدول زیر را کامل کنید:

□

۴-۱. کلمه های زیر را مانند مثال، ترکیب کرده، نمودار پیکانی آنها را رسم کنید:

تصویر

□

ص: ۸۵

۵-۱. با کلمه های زیر، مانند مثال، ترکیب وصفی بسازید و نمودار پیکانی آنها را رسم کنید:

□

۶-۱. در کدام گزینه، صفت پیشین وجود دارد؟

الف) کدام شاعر، مثل ناصر خسرو، از اعتقاد دینی خود دفاع کرده است؟

ب) این بود شاهکار شما!

ج) امروز، استاد در کلاس چه گفت؟

د) فردا کجا می روی؟

۷-۱. کدام گزینه، وابسته پیشین نیست؟

الف) صفت مبهم ج) صفت تعجبی

ب) صفت بیانی د) صفت عالی (ترین)

ص: ۸۶

۸-۱. کدام گزینه، صفت پرسشی به کار رفته است؟

(الف) هر غزلی سه تا پانزده بیت دارد.

(ب) کدام فرهنگ لغت را برداشتی؟

(ج) چند شیوه ی نگارشی انتخاب کرد.

(د) یک فرهنگ دو زبانه خریدم.

۹-۱. در کدام گزینه، صفت شمارشی عدد ترتیبی به کار رفته است؟

(الف) دومین سال تحصیل من در این مرکز است.

(ب) سال هفتم برگزاری این جشن است.

(ج) کی راه خود را از ما جدا می کنی؟

(د) کدام روش مطالعه را برمی گزینی؟

۱۰-۱. در کدام گزینه، صفت مبهم به کار رفته است؟

(الف) چه روزی برای ملاقات شما بیایم؟

(ب) آن نشانی که دادید، غلط بود.

(ج) هراسانی که تلاش کند موفق می شود.

(د) همه به کلاس وارد شدند.

۱۱-۱. در عبارت زیر، وابسته ی پیشین را مشخص کنید و در جدول زیر بنویسید:

دوران تحصیل به پایان می رسید؛ وقت آن بود که شغلی برای خود تهیه کنم و مرحله ی تازه ای را در زندگی آغاز نمایم. انتقال از این مرحله به آن مرحله آسان نبود؛ حکم «آدم صفی» را داشتم که بخواهند از بهشت بیرونش کنند.

همه ی دوره تحصیلی، دوره ی آزادی و بی غمی بود، زندگی محصل ساده ای داشتم، از هر جهت بسنده برای آن که در امن و راحت به سر برم.

در کوی دانشگاه کرایه ی منزل نبود، آن زندگی ارزان بود و من قانع بودم نزدیک به همه ی پولی که داشتم به بهای کتاب و

مجله دادم.

ص: ۸۷

بیست و چهار ساله بودم این پشت گرمی را داشتم که زندگی در برابرم گسترده است؛ با این حال از این بهشت رانده شده و همان دوران دانش جویی به سر آمده بود.

«اسلامی ندوشن، ۱۳۷۶، با اندکی تصرّف»

تصویر

□

ص: ۸۸

–وابسته پذیری: وابسته های پسین:

۱-۲. کلمه های زیر را مانند مثال، گسترش دهید و یک ترکیب اضافی بسازید:

تصویر

□

۲-۲. کلمه های زیر را مانند مثال، گسترش دهید و یک ترکیب اضافی یا وصفی بسازید:

ترکیب اضافی

تصویر

□

ص: ۸۹

۳-۲. کلمه های زیر را مانند مثال، گسترش دهید و یک ترکیب وصفی بسازید:

تصویر

□

۴-۲. ترکیب های اضافی و وصفی را در جدول زیر قرار دهید:

تصویر

□

ص: ۹۰

۴-۲. ترکیب های اضافی و وصفی را در جدول زیر قرار دهید:

□

۵-۲. کلمه های زیر را مانند مثال گسترش دهید؛ ترکیب اضافی بسازید و نمودار پیکانی آنها را رسم کنید:

□

ص: ۹۱

۷-۲. کلمه های زیر را مانند مثال، جمع ببندید و علامت جمع را با نمودار پیکانی نشان دهید:

□

ص: ۹۲

۸-۲. کلمه های زیر را مانند مثال، جمع ببندید و سپس نشانه ی جمع را با نمودار پیکانی نشان دهید:

□

ص: ۹۳

۹-۲. بن فعل های گذشته زیر را مانند مثال، گسترش دهید و صفت مفعولی بسازید:

□

۱۰-۲. کلمه های زیر را گسترش دهید؛ ترکیب اضافی بسازید و نمودار پیکانی آن ها را مانند مثال رسم کنید:

□

ص: ۹۴

۱۱ - ۲. کلمه های زیر را گسترش دهید و مانند مثال، ترکیب وصفی بسازید و نمودار پیکانی آنها را رسم کنید:

□

ص: ۹۵

۱۲-۲. کلمه های زیر را مانند مثال، گسترش دهید، ترکیب وصفی بسازید و نمودار پیکانی آنها را رسم کنید:

□

۱۳-۲. برای هر یک از وابسته های زیر، یک هسته ی مناسب بنویسید و جمله ها را کامل کنید:

تصویر

□

ص: ۹۶

۱۴ - ۲. نمودار درختی ترکیب های زیر را رسم کنید:

-دومین سال تحصیلی من

-خانه ی قدیمی ما

ص: ۹۷

-دو چراغ روشن زرد رنگ

۱۵ - ۲. در کدام گزینه، ترکیب اضافی وجود دارد؟

الف) این خانه ی بنی هاشم است.

ب) کوچه ی بزرگی در آن جا وجود داشت.

ج) دو کودک با هم بازی می کردند.

۱۶ - ۲. در کدام گزینه، اضافه ی تعلّقی وجود دارد؟

الف) جام جم

ب) ارکان عرش الهی

ج) چشم دل

د) دست تغابن

۱۷ - ۲. همه ی گزینه ها اضافه ی غیر تعلّقی اند، به جز گزینه ی

الف) پیشگاه خدا ب) عنوان نامه

ج) مهد زمین د) کنگره ی عرش

ص: ۹۸

۱۸ - ۲. قسمت های مرتبط را به هم وصل کنید:

تصویر

□

۱۹ - ۲. در کدام گزینه، صفت بیانی وجود دارد؟

الف) روشن ب) کوه ج) کاغذ

۲۰ - ۲. در کدام گزینه، صفت فاعلی وجود دارد؟

الف) دوان ب) گفته ج) همان

۲۱ - ۲. در کدام گزینه، صفت فاعلی پایدار وجود دارد؟

الف) گریان ب) گیرنده ج) خریدار

گروه اسمی (۳)

ساختمان اسم

۱-۳. گزینه های مرتبط را به هم وصل کنید:

□

۲-۳. در کدام گزینه، واژه مرکب ریشه ی فعلی ندارد؟

الف) داروخانه ب) برو و بیا ج) گویا

۳-۳. یکی از نشانه های ناشناس..... می باشد.

ص: ۹۹

۴-۳. کلمه «دانش جو» مشتق - مرکب است، چون از این بخش ها ساخته شده است:

// + // + //

۵-۳. در کدام گزینه، هر دو واژه مشتق اند؟

الف) کتاب خانه - روش

ب) نمایشگاه - اقتصادی

۶-۳. به کلمه های زیر «ی» اضافه کنید و با آن ها جمله ی مناسب بسازید:

مثال: آرزو + ی + ی ----- آرزویی ----- در کودکی آرزویی داشتم که عاقبت به آن نرسیدم.

□

ص: ۱۰۰

۷-۳. با پیشوند «با» از کلمه های زیر، مانند مثال، صفت مشتق بسازید:

□

۸-۳. با پیشوند «بی» از کلمه های زیر مانند مثال، صفت مشتق بسازید:

□

۹-۳. مخالف هر صفت را مانند مثال، در جدول مقابل بنویسید:

□

ص: ۱۰۱

۱۰-۳. به کلمات زیر «نا» اضافه کنید و صفت مشتق بسازید:

□

۱۱-۳. کلمه های ساده و مرکب را پیدا کنید و در جدول مقابل قرار دهید:

□

ص: ۱۰۲

۱۲-۳. کلمه های ساده و مرکب را پیدا کنید و در جدول مقابل قرار دهید:

□

۱۳-۳ - گزینه های صحیح را انتخاب کنید:

□

ص: ۱۰۳

۱۴-۳. کلمه های ساده، مشتق، مرکب و مشتق - مرکب را مشخص کنید و هر کدام را در جدول مقابل قرار دهید:

□

۳-۱۵- مانند مثال زیر، واژه مشتق بسازید:

□

ص: ۱۰۴

۱۶-۳. قسمت های مرتبط را به هم وصل کنید:

- آن را بردار و به من بده * * الف) ضمیر شخصی پیوسته

- کتابش را دیروز فرستادم * * ب) ضمیر اشاره

- ایشان از سفر برگشتند * * ج) ضمیر شخصی جدا

- خویشتن را از هوای نفس برهان * * د) ضمیر پرسشی

- کدام لباس را می پسندی * * ه) ضمیر مشترک

۱۷-۳. در کدام گزینه، ضمیر پیوسته و جدا وجود دارد؟

الف) او، لباسش را از خشک شویی گرفت.

ب) از این سخن ما در گذر.

۱۸-۳. در کدام گزینه، ضمیر مشترک نیست؟

الف) خودش این را برایم فرستادند.

ب) خویشتن را به هلاکت نیفکنید.

ج) او خویش را به ما نشان نداد.

د) همه شان آن جا جمع بودند.

۱۹-۳. در کدام گزینه «نقش تبعی» وجود دارد؟

الف) من و برادرم با هم آمده بودیم.

ب) هر روز قرآن بخوانید.

ج) دیروز نامه را پست کردم.

۲۰-۳. در جمله ی «سومین اختر تابناک امامت، امام حسین علیه السلام، مظلومانه شهید شدند»، کدام گزینه وجود دارد؟

الف) معطوف

ب) ممیز

ج) بدل

د) شاخص

ص: ۱۰۵

۲۱-۳. بخش های مرتبط را به هم وصل کنید؟

□

ص: ۱۰۶

گروه قیدی (۱)

۱-۱. به هریک از کلمه های زیر «گاه» اضافه کنید و جواب صحیح را در جدول مقابل کلمه ها قرار دهید: (پسوند زمان)

□

ص: ۱۰۷

۱-۲. به هریک از کلمه های زیر «گاه» اضافه کنید و جواب صحیح را در جدول مقابل کلمه ها قرار دهید: (پسوند مکان)

□

۱-۳. با هریک از قیدهای زمان، یک جمله بسازید:

مثال: صبحگاه ----- صبحگاه به دیدنش رفتم تا این خبر خوش را به او بدهم.

□

ص: ۱۰۸

۱-۴. با هریک از قیده‌های مکان، یک جمله بسازید:

مثال: عبادتگاه ----- کعبه از زمان های قدیم عبادتگاه مردم بوده است.

□

۱-۵. جمله های زیر را با انتخاب حرف اضافه ی مناسب کامل کنید. (سه جزئی با متمم)

□

ص: ۱۰۹

۱-۶. جمله های زیر را با حرف اضافه ی مناسب، کامل کنید:

□

۱-۷. برای هر یک از جمله های زیر حرف اضافه ی مناسب، انتخاب کنید:

□

ص: ۱۱۰

۸-۱. برای جمله های زیر قید مناسب بنویسید:

- امام هشتم، علی بن موسی الرضا علیه السلام ولیعهدی مأمون را پذیرفت.

- قرآن به صورت جمعی بر قلب پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد.

- دشمنان ائمه علیهم السلام سزای اعمال ناشایست خود را دیدند.

- آن کتاب را خواندم.

- هوا ابری است باران می آید.

- یکی نزد من آمد و از همسایه خود شکایت کرد.

- رکوع ذکر مخصوص می گوئیم.

- آب از سقف غار به زمین می چکد.

۹-۱. جمله زیر را مانند مثال، با پنج قید متفاوت بازنویسی کنید:

مثال: جان عزیز او نثار راه ملتی شد ----- راستی، جان عزیز او نثار راه ملتی شد.

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

گروه قیدی (۲)

۲-۱. در عبارت زیر گروه های قیدی را مشخص کرده و نشانه دار و بی نشان آن را در جدول بنویسید:

اشعار خود را با صدای مردانه ی بم با حجب و حیاى عجیبى برای ما می خواند؛ در هر مصراعى خنده اى می کرد و گاهى هنوز نخوانده، خنده سر می داد. هر روز و شب، شعر می گفت و اشعار هر هفته را چاپ می کرد و به دست مردم می داد. نزدیک به بیست سال، هر هفته روزنامه ی «نسیم شمال» او در چهار صفحه ی کوچک به قطع کاغذی یک

ص: ۱۱۱

ورقی امروز چاپ می شد و به دست مردم داده می شد. هنگامی که روزنامه ی نسیم شمال را اعلان می کردند، راستی مردم هجوم می آوردند و زن و مرد، پیر و جوان روزنامه را دست به دست می گرداندند. در قهوه خانه ها، در سر گذرها و.... مردم حلقه می زدند و روی خاک می نشستند و گوش می دادند.

«سعید نفیسی»

□

ص: ۱۱۲

۲-۲. با قیدهای زیر جمله بسازید:

مثال: سرانجام ----- سرانجام موفق شدم به دانشگاه بروم.

□

ص: ۱۱۳

۳-۲. نمودار زیر را کامل کنید.

□

۴-۲. در کدام گزینه «متمم قیدی» وجود دارد؟

الف) حتماً شما استحقاق این مقام را داشتید.

ب) به زودی به دیدن شما می آیم.

ج) از این جا تا شهر، راه زیادی نیست.

۵-۲. در کدام گزینه «قید نشانه دار» وجود دارد؟

الف) کودک، به تندی نزد مادر دوید.

ب) او مردانه سخن می گوید.

ج) هنگام نماز، توجه به خدا داشته باشید.

۶-۲. در عبارت زیر، کدام نوع قید به کار رفته است؟

«علوم انسانی و تجربی از طریق جهان اسلام به غرب انتقال یافت».

الف) قید مختص ب) قید مشترک

ج) قید تنوین دار د) متمم قیدی

ص: ۱۱۴

۷-۲. کدام واژه «قید مختص» نیست؟

الف) هنوز ب) هرگز

ج) البتّه د) آهسته

۸-۲. در کدام گزینه، قید نشانه دار به کار رفته است؟

الف) شاید دیر شده باشد. ب) او خوب می دود.

ج) احتراماً به اطلاع می رسانم. د) شما از تاریکی می ترسید؟

۹-۲. در جمله ی «ابوذر به جای خیلی دوری تبعید شد»، «خیلی» چه نوع قیدی است؟

الف) قید قید ب) قید صفت ج) قید فعل

۱۰-۲. در کدام جمله قید نشانه دار وجود دارد؟

الف) هنوز هوا بارانی است ب) ناگهان صدایی بلند شد.

ج) من به دقت جوابش را گفتم د) او گاهی اوقات درس می خواند.

ص: ۱۱۵

۱. «دیگر» که امروز به عنوان وابسته ی مبهم به کار می رود در گذشته وابسته ی مبهم نیز بوده است.

الف) پیشین - پسین ب) پسین - پیشین

۲. فعل در گذشته به معنای «رفتن و گذشتن» به کار می رفته است؟

الف) سپردن ب) شدن

۳. در کدام مصراع «شد» فعل اسنادی است؟

الف) به پیش جهان آفرید شد نخست ب) بشد سوی آب و سر و تن بشست

ج) آن مرد بشد و طعام بخرد د) زمین آهنین شد سپهر آبنوس

۴. کدام جمله ی پرسشی، آهنگ خیزان دارد؟

الف) چگونه به مسافرت می روی؟ ب) آیا به مسافرت می روی؟

ج) چرا به مسافرت می روی؟ د) کجا به مسافرت می روی؟

۵. در مصراع «فلک را سقف بشکافیم و طرحی نو در اندازیم» کدام ویژگی جمله های کهن به کار رفته است؟

الف) تقدیم مضاف الیه بر مضاف ب) تقدیم مفعول بر نهاد

ج) تقدیم متمم بر مفعول د) تقدیم مسند بر نهاد

۶. جمله ها در متون کهن..... هستند.

الف) ساده و قابل فهم ب) کوتاه و کامل

۷. در مصراع «سرکش مشو که چون شمع از غیرت بسوزد» جابه جایی..... صورت گرفته است.

۸. در جمله ی زیر، کدام اجزای جمله حذف شده است؟

- این است شگرف کاری و بزرگ حالی که قاصد به مقصود رسد و عابد به معبود و طالب به مطلوب و محبّ به محبوب.

- ای یوسف صدیق! راحت از دست حاسدان، سه روز زندانِ چاه ارزد.

۹. جای درست ضمیر در جمله ی زیر کجاست؟

الهی! در ازل تومان گرفتی و کس نگفت که بردار.

۱۰. در جمله های زیر چه تفاوتی با متون امروز وجود دارد؟

- پس آن مردمان مشرکان مگه، به فرمان ابوجهل برخاستند.

- بگو زنان مؤمنات را تا فراز گیرند چشم هاشان را.

۱۱. زمان و نوع فعل را در مثال های زیر بنویسید:

- کشتی ها بر سر آب همی رود.

- از این خواهش من مشو در گمان.

- به خورشید، ماهیش بریان شدی.

- سجود افتادندی سجود کبران و گریان.

- یا محمد! صبر مکن و خوش همی باش و دل به تنگ میار.

- وایدون بادا که پشتی دان مؤمنان به خدا بادا.

- رو تا قیامت زاری کن کی رفته را به زاری باز آری.

- کی رفته را به زاری باز آری؟

- بخواهد هم از تو پدر کین من.

- آن شنیدستی که در اقصای غور.

ص: ۱۱۸

۱۲. شکل امروزی فعل های زیر را بنویسید:

□

۱۳. در جمله های زیر، فعل گذرا و ناگذرا را مشخص کنید:

- سنگ بد گوهر اگر کاسه ی زرّین بشکست قیمت سنگ نيفزايد و زر کم نشود

- جهاندار بر پای بد هفت روز به هشتم چو بفروخت گیتی فروز

- مشک آن است که خود ببوید، نه آن که عطار بگوید.

- اوفتاد و مُرد بگستش نفس.

- از امروز کاری به فردا ممان چه دانی که فردا چه آید زمان

۱۴. در مثال های زیر، نوع «جابه جایی» را بنویسید:

□

ص: ۱۱۹

۱۵. بخش های مرتبط را به هم وصل کنید:

□

ص: ۱۲۰

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریان‌های اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می‌نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

